

При визначенні цінності бізнес-проекту розраховується перевищення позитивних результатів (вигод) над негативними (витратами) та з'ясовується загальна величина виграшу від впровадження конкретного бізнес-проекту.

Для економічного аналізу необхідно оцінити усі компоненти бізнес-проекту з погляду альтернативної вартості. При цьому альтернативна вартість інвестицій у грошовому еквіваленті визначається з огляду на їх найефективніше використання, а продукції (послуг) нового підприємства – шляхом оцінки витрат споживачів конкретного регіону обслуговування держави на придбання аналогічної продукції (послуги) за кордоном (за браком вітчизняних аналогів).

Економічний аналіз фінансових показників реструктуризації (переродження) підприємств і визначення їх майбутньої ефективності – явище досить складне. Відповідь "криється" у перекосах цільового вимірювання, які виникають внаслідок великої кількості економічних факторів, а саме: економічної політики держави, спрямованої на підтримку розвитку певного сектора економіки (в нашому випадку – сфери громадського харчування); економічної безпеки окремих виробничих (і послугових) секторів; зміни структури і географії галузевого розвитку; заходів щодо захисту вітчизняних виробників, трансфертних платежів (субсидій, дотацій, податків, акцизних зборів тощо).

Висновки. При економічному аналізі ефективності створення підприємств громадського харчування потрібно коректно виміряти якісний вплив не тільки основних чинників, а й тих, що знаходяться в глибині. Саме вони набувають великого значення для конкретного регіону, який описується тільки йому присущою системою економічних координат. Звідси, проблеми оцінки альтернативної вартості бізнес-проектів створення нових підприємств у сфері громадського харчування (ресторанного господарства) фокусуються на необхідності розрахунку їх граничної дохідності зі загальносуспільних позицій.

Література

1. Бирман Г., Шмидт С. Экономический анализ инвестиционных проектов: Пер. с англ./ Под ред. Л.П. Бельх. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
2. Смирнов А.Л. Организация финансирования инвестиционных проектов. – М.: Консалтбанкир, 1996.
3. Инвестирование, финансирование, кредитование: стратегия и тактика предприятия/ Под ред. Н.Н. Ушаковой. – К.: КГТЕУ, 1997. – 191 с.

УДК 657.1

Аспір. А.В. Березенська – Львівська КА

РАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ КООПЕРАТИВНИХ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Розглянуто питання організації обліку у кооперативних мікроекономічних системах у ринкових умовах господарювання, удосконалення організаційної структури обліково-аналітичного процесу у зв'язку із змінами інформаційних потреб керівництва кооперативів.

Ключові слова: організація обліку, кооперативна мікроекономічна система, управлінський облік, обліково-аналітична інформація.

The rational organization of the account as the factor of the effective functioning of cooperative microeconomic systems

The question of organization of account is considered in the cooperative microeconomics systems in the markets conditions of menage, improvement of organizational structure of registration-analytical process in connection with the changes of informative necessities of guidance of cooperative stores.

Keywords: accounting organization cooperative microeconomic systems, management account, accounting-analysis information.

Сучасний розвиток і функціонування кооперації в Україні зумовлені процесами глибокої трансформації в національній економіці та соціальній сфері, котра спрямована на створення нового соціально-економічного ладу з пріоритетами ринкових відносин. Ці процеси докорінно змінюють умови розвитку та методи господарювання в усіх сферах і структурах національного господарства, в тому числі й кооперативних мікроекономічних системах. Сучасному розвитку кооперації в Україні властиві деякі особливості, а саме: українська кооперація відроджується на нових засадах, а процес оновлення вітчизняної кооперації недостатньо обґрунтований сучасними теоретичними положеннями, науковими концепціями і ринковим досвідом, у результаті оновлена кооперація є недостатньо адаптованою до сучасних умов. Загальновідомо, що кооперація – це складне соціально-економічне явище і її необхідно розвивати в багатьох аспектах: соціальному, економічному, політичному, організаційному, культурно-просвітницькому. У нових умовах кооперативні підприємства і організації об'єктивно прагнуть до використання ринкових методів господарювання, щоб успішно конкурувати з корпоративними формуваннями. Як наслідок виникає небезпека їх перетворення у підприємницькі структури. Тому нагальною проблемою є збереження ідентичності кооперативів.

У процесі реформування кооперації виникають якісно нові завдання перед системою бухгалтерського обліку, з допомогою якого формується основний потік техніко-економічної інформації. Необхідно звернути увагу на невідповідність чинної системи бухгалтерського обліку, щодо умов сьогодення та завданням управління.

Організація обліку у кооперативах, які функціонують в умовах ринку, потребує переорієнтування функцій з контрольно-розподільчих на сервісно-управлінські. Суть проблеми зумовлена необхідністю удосконалення організації системи обліку, яка є забезпечувальною ланкою у системі управління у зв'язку зі змінами інформаційних потреб керівництва кооперативів. Сучасна система генерування обліково-економічної інформації не може цілком задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління. Важливого значення набуває проблема збільшення ефективності обліку на основі удосконалення організаційної структури обліково-аналітичного процесу.

У ринкових умовах господарювання значно підвищується роль організації бухгалтерського обліку як важливої функції управління виробництвом, що є знаряддям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів і виконанням фінансових обов'язків перед державою. Рішення актуальних

завдань в області економіки нерозривно пов'язане з удосконаленням побудови своєчасного і достовірного бухгалтерського обліку. Чітко налагоджений облік і контроль сприяють виявленню і використанню внутрішньогосподарських резервів підприємств, запобіганню зловживанням і перевитратам, зниженню собівартості продукції, підвищенню продуктивності праці і рентабельності виробництва. Бухгалтерський облік повинен всебічно і повно охоплювати та систематизувати господарську діяльність підприємства, об'єднання, забезпечувати управління інформацією, що здатна контролювати й оцінювати їх господарську діяльність.

Вивченням питань організації бухгалтерського обліку займалися такі провідні вчені як О. Шмігель, А. Кузьмінський, В. Сопко, В. Завгородній, М. Білуха, Ю. Литвин, М. Пушкар, В. Палій, В. Новодворський та ін. Проте останнім часом фундаментальних вітчизняних розробок з даного питання практично немає, за винятком В. Пархоменка, В. Сопка, Ф. Бутинця, тому гостро стоїть проблема наукового дослідження питання організації бухгалтерського обліку.

Організація бухгалтерського обліку відіграє важливу роль у роботі керівника бухгалтерської служби. Її призначенням є вдосконалення і раціоналізація оброблення інформації, розподіл робіт між персоналом бухгалтерії, наукова організація праці. Організація бухгалтерського обліку передбачає визначення структури бухгалтерії, централізовану та децентралізовану системи оброблення даних, розробку робочих інструкцій для працівників бухгалтерії, графіків документообороту, внутрішніх стандартів, способів ведення обліку (ручний, автоматизований), встановлення комунікаційних зв'язків бухгалтерії з іншими відділами і службами апарату управління та інші грані функціонування бухгалтерії.

Оскільки, даному питанню у законодавчо-нормативних актах не приділено достатньої уваги, тому на практиці поняття "організація обліку" та "методика ведення обліку" майже ототожнюються. Законодавчого визначення терміну "організація обліку" немає, але у фахових виданнях під ним, зазвичай, розуміють цілеспрямовану діяльність з упорядкування і вдосконалення бухгалтерського обліку (його механізмів, структури, процесів тощо).

На думку професора В. Сопка: "Термін "організація" має різні смислові відтінки. У найзагальнішому вигляді це упорядкування, налагодження певної системи. Організація передбачає досягнення та збереження стану певної впорядкованості елементів (вузлів) системи в цілому, підтримання якісної її визначеності". [13, с. 6]. Професор В. Сопко дає наступне визначення поняття організації бухгалтерського обліку на підприємствах, а саме це система методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток. [12, с. 164].

А.П. Шевлюков визначає організацію бухгалтерського обліку як "побудову бухгалтерського обліку згідно з планом відповідно до визначених умов і посилок. План організації бухгалтерського обліку – наперед визначена система заходів, що передбачає порядок, послідовність і строки виконання облікової роботи. Передумовами правильної організації бухгалтерського об-

ліку є: вивчення особливостей діяльності підприємства; застосування діючих положень та інструкцій з врахуванням особливостей діяльності підприємства; визначення переліку необхідних облікових даних (показників); налагодження взаємозв'язків бухгалтерії з іншими відділами підприємства; розподіл обов'язків між обліковими працівниками; визначення напрямів руху документів в обліковому процесі з моменту їх складання до здачі в архів та ін.". [3, с. 6].

А.Н. Кашаєв під організацією бухгалтерського обліку розуміє "поєднання елементів облікового процесу в її статичному та динамічному стані, що забезпечує найбільш активний вплив обліку на процеси виконання плану, а також збереженість виробничих ресурсів і дотримання режиму економії" [11, с. 520].

У підручнику за редакцією А.М. Кузьмінського організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу господарської діяльності передбачає вивчення цілого ряду питань, основними з яких є: предмет і метод організації бухгалтерського обліку, контролю і аналізу; організація технології облікового, контрольного і аналітичного процесів, а також праці людей, котрі зайняті обліком, контролем і аналізом; забезпечення функціонування обліку, контролю і аналізу – інформаційне, організаційне, правове, технічне; розвиток та вдосконалення бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. [6, с. 4].

Виробництво будь-якої продукції потребує відповідного забезпечення, тобто створення певної інфраструктури (комплексу допоміжних і обслуговуючих служб), а тому, якщо розглядати бухгалтерський облік як технологічний процес, то змістом "організації обліку" є інформаційне, матеріально-технічне, кадрове та інше забезпечення здійснення цього процесу, а також управління ним. Організація обліку – це, так би мовити, менеджмент і маркетинг бухгалтерського виробництва. Управління – це область реалізації трьох основних функцій, а саме: постановки завдань, організації робіт щодо їх вирішення і оцінювання результатів. Керівники та інші менеджери мають у своєму розпорядженні багато показників і нормативів для оцінювання роботи організації, однак бухгалтер-менеджер відіграє головну роль у відборі і контролі використання цих показників і нормативів, багато з яких можна розглядати як самостійні завдання.

У доринковій економіці бухгалтер розглядався винятково як працівник апарату, що надає інформацію. З переходом до орієнтації бізнесу на ринок коло відповідальності бухгалтерів розширилось, їх стали значно більше залучати до розроблення та прийняття рішень і управлінський облік одержав належне визнання в межах функціонуючої системи управління підприємством.

Бухгалтер-менеджер сьогодні є одним із головних відповідальних працівників на рівні загального апарату підприємства, який зобов'язаний постійно давати поради і підтримувати всіх менеджерів з позицій загальної системи управлінського обліку, а також спрямовувати практику управлінського обліку у своїй організації.

Діюча система обліку не надає інформації для оперативного управління, поточного управління, вона спрямована насамперед на забезпечення зов-

нішніх користувачів інформацією, аніж внутрішніх. Кінцевою метою обліку вважається складання балансу і звітності, а його методологія розвивається так, щоби на основі первинної документації отримати зведені дані для складання зовнішньої звітності.

Професор Пушкар М.С. зазначає, що для забезпечення управлінського персоналу інформацією першочергове значення має не потік документів та їх узагальнення в регістрах обліку (оскільки у сучасній системі бухгалтерського обліку нагромаджується зайва інформація (до 50 %), водночас близько 50 % інформації, що необхідно для управління, не збирається і не обробляється), а моделювання потоків вихідної інформації для управлінців. [10, с. 34].

Для виконання завдання забезпечення інформацією управлінських працівників необхідно сформувати внутрішню структуру розподілу (зйому) інформації для управлінського персоналу різних посад, починаючи від менеджера, заступника з виробничих питань, з фінансових питань та ін. до керівника підприємства. Отже, починаючи з первинного етапу оброблення облікових документів повинна виокремлюватись інформація для кожної зацікавленої особи процесу господарської діяльності підприємства, у межах необхідних для задоволення її інформаційних потреб.

Вирішення даної проблеми може бути досягнуто шляхом застосування внутрішньої звітності. При її організації доцільно розробити і затвердити форми звітів, перелік показників, котрі необхідні для конкретних відповідальних осіб та визначити терміни подання.

Крім того, готовий продукт управлінського обліку у вигляді конкретної інформації для прийняття управлінських рішень щодо розширення існуючих і створення нових ринків збуту, переоснащення виробництва, поліпшення якості продукції, впровадження нових технологій є у сучасний період комерційною таємницею на відміну від готового продукту фінансового обліку, що міститься у формах фінансової звітності та доступний для зовнішніх користувачів. У цій ситуації головною практичною проблемою є забезпечення в межах однієї системи потреб користувачів, інтереси яких істотно відрізняються. [9, с. 26].

Для вивчення проблеми інформаційного забезпечення управлінського персоналу необхідно провести дослідження складу, переліку інформаційних питань. Цю проблему в літературі не достатньо висвітлено, на першому етапі дослідження необхідно провести анкетування управлінців, визначити перелік всіх функцій управління на підприємстві, визначення відділів, служб чи структурних підрозділів, які здійснюють відповідні функції. На основі зібраних даних можна буде розробити документацію, яка б інформаційно забезпечувала управлінців всіх ланок, а також удосконалити автоматизовану обробку бухгалтерських даних для одночасного забезпечення бухгалтерів обліковою інформацією, а управлінців – аналітичною.

Отже, можна підвести загальний підсумок викладеного змісту за двома напрямками: перший щодо розвитку кооперації, другий щодо визначення основних завдань організації бухгалтерського обліку, що стоять перед науковцями з метою забезпечення необхідною, якісною, оперативною інформацією різних управлінських ланок, а саме:

а) за першим напрямом:

Кооперація повинна стати потужним чинником розвитку підприємницької діяльності в Україні. Як організаційно-правова форма господарювання кооперація зможе створити стартові умови для багатьох починаючих господарювальних суб'єктів. Держава має знайти такі форми регуляції, які дали змогу б ліквідувати певні негативні наслідки, що виникають на початкових етапах розвитку кооперативів. Насамперед треба виключити можливість використання кооперативів як вузько корпоративних організацій закритого типу, налагодити регулювання їх діяльності економічними методами, а також через систему оподаткування їх доходів. Для реалізації поставленого завдання науково-практичне значення має удосконалення організації обліку, що дає змогу посилити дієвість інформаційної функції обліку.

б) за другим напрямом:

- змінити напрями використання інформації;
- удосконалити інформаційну систему;
- визначити основні точки злому інформації;
- зростання рівня керівників до читання звітів;
- збільшення видів інформаційного оброблення та форм інформаційного обслуговування споживачів послуг системи, підвищення рівня інтелектуальності в обробці інформації;
- розвиток зовнішніх комунікаційних систем для збільшення числа і видів зовнішніх інформаційних зв'язків системи, збільшення різноманітних форм вихідної інформації;
- розвиток програмного забезпечення системи, отримання нових форм вхідних та вихідних документів, автоматизації оброблення даних;
- удосконалення організаційно-технологічного обслуговування з метою підвищення оперативності, якості інформаційного оброблення й обслуговування.

Цілеспрямована, чітка і послідовна організація обліку у кооперативних мікроекономічних системах надасть значно більше можливостей з використання ще не розкритого на сьогодні повністю потенціалу кооперативного руху у країні. Запропоновані вище заходи слугуватимуть стабілізації на складному етапі переходу до ринкових відносин як економіки України в цілому, так і кооперативних систем.

Література

1. Білуха М. Бухгалтерська наука України в ХХІ столітті// Бухгалтерський облік і аудит. – 2001, № 2. – С. 21-25.
2. Голов С. Управлінський облік: концепція і організація// Облік і аудит. – 1997, № 3. – С. 11-18.
3. Нападовська Л. Методологічні засади управлінського обліку// Бухгалтерський облік і аудит. – 2004, № 4. – С. 26-30.
4. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с.
5. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней: Учебн. пособие для вузов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 196. – 638 с.
6. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.